

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The Only Buddhist Magazine of Nepal)

बुद्धधर्म सम्बन्धी
नेपालको एकमात्र
मासिक पत्रिका

लिख-प्रश्नो

एक प्रतिको रु. २।-
वार्षिक शुल्क- २०।-
आजीवन शुल्क-२००।-

बुद्धसम्बत् २५२९
नेपालसम्बत् ११०४
बार्ष ११

- - -

होली पुर्णी
चित्तला छवि
अंक ११

विक्रम सम्बत् २०४०
1984 A. D.
Vol. 11.

- - -

फ.गुन
March
No 11

“आनन्दभूमि”को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार मुठीड्डारा प्रकाशित हुने नेपालको एक मात्र बुद्धधर्मसम्बन्धी मासिक पत्रिका हो। यो ब्रह्मेक पूर्णिमाको दिनमा निस्कर्नेछ। यसको आजीवन ग्राहक - शुल्क रु२००।-र बाबिं शुल्क - रु.२०।-मात्र छ। जुनमुके महीनामा पनि ग्राहक वज्र सकिन्थ्य। वार्षिक -ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ। एक प्रतिको रु. २।- मात्र।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगृहीको मुख्यपत्र हो। यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय ढापिनेछ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनै पनि बिचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक ने हुनेछ सम्पादक मण्डल हुनेछन्।
- (४) लेखकले नेपाली नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाउएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ।
- (५) लेख पठाउदा पूरा माइजको कागजमा एकपटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउंमा आनन्दभूमि कार्यालय वा सिद्धी अफिस बुद्धविहार भृकुदीमण्डपमा पठाउनुहोला। पत्र व्यवहार नदी आपनो ग्राहक सहयोगी तथा नाम, डेगाना रास्री लेखिएको हुनु जरूरी छ। ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला। पत्रिका सम्पादक नपुगे सूचना दिने गर्नुहोला।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमे रहनेछ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी स्वयम्भू, काठमाडौं।

विषय-सूची

१.	बुद्धधर्म	१	८.	मंत्रो	१४
२.	बोद्ध सन्दिवरमा जान निषेध	२	९०.	गज्याः हा द्यः ?	१५
३.	बुद्ध र समाजसेवा	५	९१.	छि स्थूला ये ?	१६
४.	संसार रिसो छ	७	९२.	Is Buddhism other worldly ?	१७
५.	फूलको विलाप	९	९३.	सम्पादकीय	२१
६.	सम्पादकलाई चिठी	१०	९४.	बौद्ध - पत्रिविधि	२२
७.	तिमी बुद्ध	११			
८.	बुद्धधर्म वा शान्ति	१२			

आष्ट्रणद्विष्टिं

प्रधान—सम्पादक

भिक्षु कुमार काशयप

सम्पादक

सुवर्ण शाक्य
प्रकाश वज्रावायं

व्यवस्थापक

भिक्षु सुमंगल

प्रकाशक

आनन्दकुटी बिहारगुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-१४४२०

महावग— विनयपिटकबाढः-

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सद्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

हे ब्राह्मण, तृष्णाको लोतलाई काट, पराक्रम देखाएर कामवासनालाई नाश गर ।
हे ब्राह्मण, संस्कार तर्बै कथ घरेको जानेर अकृत (निर्बाण) साक्षात्कार गर ।

बौद्ध मन्दिरमा जान निषेध-

जसरी हिजो आज पनि केही धमण तथा ब्राह्मणहरू आफ्ना मानिसहरू तथा बालकहरूलाई “बुद्धको मन्दिरमा, विहारमा तथा चैत्यस्थानमा जानु हुन्न पाप लाग्छ” भन्दछन् र ‘जस्तै खराब भए पनि आफ्नै धर्मका पुस्तकहरू बाहेक अह पढ्नु हुन्न” भन्दछन्, त्यस्तै बुद्धको पालामा पनि यस्ता विचारका कुलगुरुहरू भएका कुरा धर्मपद-अठुकथामा पाइन्छ ।

उदाहरणको लागि— श्रावस्तीमा अन्य तैर्थीय मिथ्यादृष्टिक एक कुलगृह थियो । सो कुलका आमावाबुहरूले आफ्ना बालकहरू सम्यक्दृष्टिक कुलका बालकहरूसँग परिवार बनाई खेलिरहेका देखी घर फर्कदा ती बालकहरूलाई उनीहरूले “शाक्यपुत्रीय श्रमण गौतमलाई वन्दना गर्नु हुन्न, उनीहरूको विहार भित्र पनि जानु हुन्न” भन्ने कुराहरू सिकाए ।

एक दिन ती बालकहरू जेतबन विहार बाहिरपट्टिका एक बैठक कोठामा खेलिरहेका थिए । त्यसबेला मिथ्यादृष्टिककुलका केही बालकहरूलाई निकै तिर्खी लागेछ । अनि उनीहरूले सम्यक्क कुलको एक बालकलाई “तिमी

विहार भित्र गई पानी पिई हामीलाई पनि पानी ल्याईदैऊ”भनी अहाई विहार भित्र पठाए । विहार भित्र गई भगवान्लाई वन्दना गरी पानी पिई ती बालकहरूले भनेका कुरा उसले बुद्ध भगवान्लाई सुनायो । भगवान्ले उसलाई “त्यसोभए तिमी पानी पिएर जाऊ र उनीहरूलाई पनि यहीं पानी पिउन पठाऊ” भन्नुभयो । पानी पिउन ती बालकहरू आएपछि पानी पिलाई उनीहरूको मनोभाव अनुरूप भगवान्ले उनीहरूलाई उपदेश दिई त्रिशरणमा राखी अटल श्रद्धालु बनाउनुभयो । आ-आपना घर फर्केर उनीहरूले सो कुरा आमा-वाबुहरूलाई बताए । आमावाबुहरू “हाम्रा छोराहरू विपरीत धर्ममा लागे” भन्द बडो चिन्ता गर्न थाले । अनि एक छिमेकी घरबाट एक कुशल उपासक आई उनीहरूलाई रामोसँग संजाई बुझाई थाश्वासन दियो । उसको कुरा सुनी सन्तुष्ट भएका उनीहरूले “आफ्ना बालकहरू श्रमण गौतमकै जिम्मामा दिनेछौं” भनी नाताकुटुम्ब तथा छर-छिमेकीहरूका साथ उनीहरू जेतबन विहारमा गए । उनीहरूका आशय अनुरूप भगवान्ले उनीहरूलाई निम्न गाथाहरू सुनाई धर्मोपदेश गर्नुभयो —

- १) “अवज्जे वज्जमतिमो, वज्जे चावज्जदस्सिनो।
मिच्छादिट्टिसमादाना सत्ता गच्छन्ति दुग्गति॥
- २) वज्जं च वज्जतो ब्रत्वा, अवज्जं च अवज्जतो ।
सम्मादिट्टिसमादाना, सत्ता गच्छन्ति सुगर्ति॥”

आचार्य डा० भिक्षु अमृतानन्द

अर्थ-

१. ‘निर्दोषमा दोष र दोषमा निर्दोष ठानी मिथ्यादृष्टि
(=गलतधारणा) ग्रहणगर्ने सत्त्वहरू दुर्गतिमा पुग्नेछन्।
२. ‘दोषलाई दोष र निर्दोषलाई निर्दोष ठानी सम्यक्दृष्टि ग्रहण गर्ने सत्त्वहरू सुगतिमा पुग्नेछन्।’
उपदेशको अन्तमा ती सबै बुद्धको शरणमा गए ।

पूरणको दृष्टि

राजा अजातशत्रु, महालि लिङ्घवी तथा अभए राजकुमारका भनाइ अनुसार र मूलसूत्रहरूका कुराहरू अध्ययन गर्दा हामीलाई यो अवबोध हुन्छ कि पूरण काश्यपले कुनै पनि हिसादि अनाचारको विपाक मान्दैनन् पाप, पुण्य भन्ने पनि मान्दैनन् र कुशलाकुशल कर्म पनि मान्दैनन् । यस कुराहरूबाट उनले ‘कर्म’ लाई अस्वीकार गर्दैन् कर्मलाई अस्वीकार गर्नले विपाक (=फल) लाई पनि अस्वीकार गरेको ठहरिन्छ । मक्खली गोशालले त कर्म र विपाकलाई पनि प्रतिक्षेप गरेका छन् । अतः पूरण काश्यप, मक्खली गोशाल तथा अजित केशकम्बल यी तीनैको मतलाई अहेतुबाद, अक्रियावाद र नास्तिकवाद भनी भन्दछन् ।

यिनीहरूले त्यस दृष्टिलाई नछाडेसम्म सुगतिमा पुग्न सक्दैनन् भन्ने पनि दीर्घनिकाय अर्थकथाले उल्लेख गरेको छ । त्यस्तै गरी शुद्धि र अशुद्धिका निम्ति कुनै हेतु वा प्रत्यय भएको कुरा पनि उनी स्वीकार गर्दैन्थे तथा ज्ञान र अज्ञानको निम्ति कुनै कारण छ भन्ने कुरा पनि विश्वास गर्दैन्थे भन्ने कुरा प्रष्ट छ । तै पनि उनले लोकायतिक ब्राह्मणहरूको भनाई अनुसार-आफूलाई सर्वद्रष्टा भन्दैनन् । पूरण काश्यपले ब्राह्मणहरूका चार वर्णभन्दा भिन्नरूपले छः जातिहरू प्रजापन गरेका कुरा आनन्द महास्थविरले भगवान्लाई सुनाउँदा भगवान्ले पनि आपनै ढंगले छः जातिहरूका कुरा प्रजापन गर्नुभएका कुरा लेखकको बु. प. भा. १. पृ. ४० मा ‘छः अभिजाति’ भन्ने शीर्षकमा उल्लेख भएको पाइन्छ । पूरण काश्यपले यी छः जातिहरूमध्ये सर्वोत्तम जातिलाई ‘परम शुक्ल जाति’ भनी प्रजापन गरेका छन् र नन्दवत्स, कृष्ण सांकृत्य तथा मक्खी गोशालादि तीन प्राचार्यहरू लाई पूर्वाचार्य मान्दै उनीहरूलाई ‘परम शुक्ल जाति’ मा शब्दापूर्वक अन्तर्गत गरे जस्तै आफ्ना गृही अनुयायीहरूलाई निर्णय तथा अरु कर्मवादीहरूलाई भन्दा उच्चस्थानमा राखेका छन् । अजित केशकम्बलले यै पूरण काश्यपले प्रष्ट शब्दमा इहलोक र परलोकलाई प्रतिक्षेप गरेको देखिदैन । वत्सगोत्र परिव्राजकको भनाइ अनुसार त यिनले पनि अरु कर्मवादीहरूले जस्तै परलोक भएका आफ्ना शिष्यहरू ‘फलाना फलाना ठाउँमा, फलाना फलाना गाउँमा उत्पन्न भए’ भन्ने कुरा यताएका

छन् भन्ने कुरा बुझिन्छ ।

संयुक्तनिकायको “नानातितिथियसावकसुत्त” अनुसार पूरण काश्यपको एक शिष्य असम देवपुत्र-ले आफ्ना आचार्यको प्रशंसा गरेको कुरा पनि पाइन्छ । यो सूत्रको कुरा पनि तलै उल्लेख भएको छ । यी देवपुत्रको बारेमा संयुक्त अर्थकथा उल्लेख गर्छ कि अधि यो पूरण काश्यपका शिष्य थिए तर पछि कुशलाकुशलमा विश्वास गर्ने कम्ब-वादीको रूपमा उनको मृत्यु भएको थियो । यस कुराको पुष्टचाइँ तेविज्जनच्छसूत्रबाट पनि हुन्छ । भगवान् बुद्धले अंगुतरनिकायको दुक्तिपातमा भन्नुभएको सूत्रबाट पनि उपर्युक्त कुराको पुष्टचाइँ गर्न सकिन्छ । त्यस सूत्रमा यस्तो उल्लेख भएको छ “भिक्षु हो ! हुई गतिमध्ये कुनै एक गति मिथ्यादृष्टिको हुन्छ—नक्योनि अथवा तिरश्चीनयोनि ।” मिथ्यादृष्टि न छाडिकन सुगतिमा पुग्न सकिँदैन भन्ने यो सूत्रको सार हो ।

धर्मपदअर्थकथाअनुसार माथि उल्लिखित गण्डम्ब रुखेमनि भगवान्ले ऋद्धि-प्रातिहार्य देखाइ-सक्तुभएपछि अन्य तैर्थीयहरु भागाभाग भए । त्यस बखत बाटामा पूरण काश्यपका एक अनुयायी कृषकले देखी ‘भन्ते ! कहाँ दगुर्द जाँदै हुनुहुन्छ ? म तपाईंको ऋद्धिप्रातिहार्य हेर्छु भनी गाईहरु खेतमा छाडी आउँदैलु’ भनी भन्दा पूरणले “अरे के को प्रातिहार्य ! ल्याऊ तिच्छो यो धैंटो राखेर ल्याएको खर्पनको

जालको थैलो” भन्दै धैंटो पनि थैलो पनि मागेर लिई त्यसै भित्र पसी धैंटोलाई आफ्नो गर्वनमा कुङ्डचाई एक पोखरीमा हाम फाले ।

पूरण काश्यपको मृत्यु जस्तै अरु पाँच तैर्थीयहरु पनि बुद्धको परिनिर्वाणभन्दा अग्रावै देहान्त भएका कुरा गोपकमोगल्लान-सूत्रको वर्णनमा समुल्लेख भएको पाइन्छ ।

पूरण काश्यपको सिद्धान्त तथा अरु कुराहरु जान्न चाहनेले लेखकको बुद्धकालीन परिद्राजकहरु भाग - १ हेर्नु राम्रो हुनेछ ।

भारत्य दक्षिण्य अपो चूमु

बाइस्कलया ताः

LINK
लिंक

Safex
साफेक्स

दयकी हाँ :

DYCLO INDIA ALIGARH

वितरकः

M/s. SETHI Brothers

483, Esplande Road, Delhi

Phone: 719000

बुद्ध र समाजसेवा

समाजसेवा जस्ता स्वच्छ र मैत्रीयुक्त कार्य सम्पन्न हुन मानव हृदयमा नैतिकता जागृत भैसकेको हुनु पछ नैतिक जागृतिको अभावमा सौचिंको समाजसेवा हुन सक्दैन । एक विवेकपूर्ण, चेतनशील र सरल जीवन यापन गर्ने व्यक्तिको भित्री मनमा नैतिकता जागृति भइसकेको हुन्छ र त्यस व्यक्तिको व्याबहारिक जीवनबाट नै स्वच्छ नैतिक सिद्धान्त तथा नीतिहरूको गहन परिचय पाइन्छ । सौचिंको समाजसेवा पनि त्यस्ता महान् हृदय भएका व्यक्तिहरूबाट नै हुनसक्छ । उनीहरूको शारीरिक, वाचिक र मानसिक सम्पूर्ण क्रियाकलाप समाजको कल्याण र सेवाको भावलाई परम लक्ष्य मानी गरेका हुन्छन् । उनीहरूको आचरण र व्यबहारमा केही तुटिहरू नहुने मात्र होइनन् कि उनीहरूको कर्यबाट आमजनतालाई प्रेरणा र आत्मविश्वास मिलेको हुँछ । भगवान् गौतम बुद्धमा वी सबै गुणहरू हामी पाउँछौं । उहाँ सच्चा समाजसेवकहरूको वीचमा अग्रगण्य हुनुहुन्छ । उहाँले दिनुभएको “बहुजन हिताय, बहुजन मुख्याय” उपदेश विश्वका समस्त बृद्धिवीहरूले निविवादपूर्वक स्वीकार गरेर आइरहेका छन् । यो उपदेश व्याबहारिक हुनुको साथै मानिसलाई नभै नहुने नैतिक शिक्षाको अनुरूप पनि छ । वहाँवाच र बाँचन देऊ भन्ने महान् आदर्शलाई पूरा समर्थन र कदर गरिएँ । यस्तो सर्वेवापी सिद्धान्तको सूत्रपात भगवान् बुद्धकै श्री मुख्यबाट नै भएको हुनाले वहाँ “मद्वाकारणिकोनाथो” विशेषणले दिभूषित हुनुभएको हो ।

भगवान् बुद्धले समकालीन सनाजको ठूलो सेवा गर्नुभयो । त्यस युगमा प्रचलित धर्मको नाममा मानिस लगायत बहुसंख्यक जीव-जन्मुहरूको यज्ञबलि दिने जस्ता बृप्रथाको घोर बिरोध गर्नु भई सत्य र अहिंसाको महत्व दर्शाउनुभयो । वहाँको यो साहसपूर्ण कदमले बहुसंख्यक असहाय प्राणीहरूको जीउ-ज्यान र धनसम्पत्तिको मूरक्षा मात्र हुन गएको थिएन, अपितु त्यसबेला बृद्धिवीहरूको मनोभावमा एक ठूलो रक्तपात विहीन परिवर्तन ल्याइदिए ।

भिक्षु सुशोभन

भगवान् बुद्धले मानव समाजको सेवा अखण्ड रूपले हुन सकोस् भन्ने उद्देश्यले एक विशिष्ट संघ संगठनको स्थापना गर्नुभयो । यो संघमा सबै जातका मानिसहरू समान मानिन्छ र यहाँ जाति भेद, वर्गभेद, वर्णभेद, लिंगभेद र भाषाभेदको कुनै स्थान छैन । वहाँले आपना अनुयायी भिक्षु, अनगारिका, गृहस्थ सेवक, सेविकाहरूलाई वैचालीको शिक्षा पालन गर्ने र गराइन लगाउनुभई मानव समाजको निःस्वार्थ सेवा गर्ने शिक्षा दिनुभयो ।

शाक्यमुनिले “जसरी भन्नुहुन्थ्यो, त्यस नै गर्नुहुन्थ्यो र जसरी गर्नुहुन्थ्यो, त्यसरी नै भन्नुहुन्थ्यो” यो बहाँमा भएको एक अनुकरणीय आदर्श हो । वहाँमा सिद्धान्त र व्यवहार समन्वय र सन्तुलन भएको हामी पाउँछौं । यसै रिक्षसिलामा वहाँले त्यस बेजाका तथाक-

यित ईश्वरवादबाट शोषित आमजनतालाई त्यस भयंकर जालबाट मुक्त हुने उपाय बताउनु हुँदै मानिसहरूको सुख र दुःखको उत्तरदायित्व उनीहरूमै निर्भर छ भग्नभयो । यो कुरा वहाँको र वहाँकै अनुयायीहरूको जीवनी अध्ययन गर्दा स्पष्ट हुन्छ ।

ऐतिहासिक दृष्टिकोणले हेदा पनि सत्य र अहिसाको भहान् उपदेशको पठनपाठन आम तवरले हुन थालेका भगवान् बुद्धकै समयदेखि नै महसूस हुन्छ । पीडित मानव समाजको निम्नि यो वहाँको ठूलो देत हो र हामी सबै वहाँप्रति संघ आभारी छौं ।

स्वतन्त्र चिन्तन र मनन गर्ने व्यक्तिहरूमा गौतम बुद्ध अग्रसर हुनुहुन्थ्यो । अनित्य जगत्मा भवी र करूणाले भरिएको वहाँको उपदेशले मानव समाजलाई एक ठूलो मानसिक सान्त्वना दिलाउनुभएको छ । फलस्वरूप धन-जन र सम्पतिले सम्बन्ध भएका राजा, महाराजा, बुद्धजीवी र श्रद्धावत चारै वर्णका व्यक्तिहरूले वहाँको उपदेशलाई हृदयंगम गरी क्षणिक तथा भयमुक्त भौतिक सुखमा नभुली आध्यात्मिक सुखको अनुभव गर्न दान, शील, भावना कुशल कार्य क्षेत्रमा संलग्न भए । अनाथपिण्डिक र विशाखादि अत्यधिक धनी बुद्धकालीन बोद्ध अनुयायीहरूले महादान गरे र मानव समाजको ठूलो सेवा गरी आदर्शका पात्रहरू कहलाए ।

बुद्धको महापरिनिर्वाण भएको तीन शताब्दी पछि कलिञ्चको भीषण युद्धको प्रभावले चिन्तित सम्राट् अशोकलाई बुद्धको उपदेशद्वारा नै मनमा शान्ति प्राप्त भएको थियो । त्यसपछि सम्राट् अशोकको हृदयमा एक ठूलो परिवर्तन आयो । वहाँले भौतिक विषय बस्तुमात्र विजय पाउनुभन्दा धर्म विजय गर्नुमा गोरव महसूस

गर्नुभयो । वहाँको शासन कालमा सच्चा धर्मदूतहरूले उचित सम्मान र सत्कार पाए । सबै मानिसहरूले मात्र होइन पशुपंक्षीहरूलाई समेत विकित्सा एव अन्य सावंजनिक सेवाहरू राखिदृय स्तरमा उपलब्ध भएका थिए । भगवान् बुद्धको भहान् सन्देश समुद्रपारका देशहरूमा धर्मदूतहरूको सहायतासे प्रचार गर्नमा पनि वहाँ सफल हुनुभयो र मानव समाज सेवाको ऐतिहासमा एक नयाँ अध्याय थप्नुभयो ।

बुद्धको सन्देश पृथ्वीका जुन भागमा पुगे रथहाँ आमतवरले मानव समाजको सेवा हुनथाले । चीन, जापान, श्रीलंका, वर्मा, चाइलैण्ड आदि प्रायः देशहरूमा बुद्धको उपदेशलाई राखिदृय स्तरमा नै आमजनताले मानिआएको हिजो आजको मात्र कुरा होइन । त्यस्तै नेपाल, भारत र विश्वका अन्य देशहरूमा पनि वहाँको उपदेशलाई मानिभाएको हामी पाउँछौं । यो वहाँको उपदेशद्वारा समाजसेवा हुन गएको हुनाले नै भएको हो ।

बुद्ध र समाजसेवालाई छुट्टुहुँ लिनु बुझिमानी हुँदैन । यी दुवैको घनिष्ठ सम्बन्ध भएको हुनाले एक अर्काको पूरक भग्न सबैछौं । बुद्धले एक मानवको हैसियतले प्राणी मात्रमा समभावले भरिएको मंत्री र कर्णाको शिक्षा दिनुभयो । बुद्धले मानवतका कमजोरी माथि पूरा विजय गर्नु भई अहलाई पनि खो आदर्श अनुकरण गर्न आह्वान गर्नुभएको छ । वहाँको मानव मात्रको सफलता हो र वहाँको सेवा मानव समाजमा मात्र सीमित नर्थे समस्त प्राणीहरूप्रति नै सेवा हुन गएको छ । यो सत्य वचनको प्रभावले जगत्मा शान्ति, प्राप्ति र सेवाभावले छाओस् । भवतु सबै मंगलं ।

सांसार रित्तो छ

हुङ्गासित तुलना गरिएको धम्म जति भिक्षु-हरूलाई लागू हुन्छ त्यति नै सर्वसाधारण व्यक्ति-हरूलाई लागू हुन्छ । त्यसैले सर्वसाधारण व्यक्तिले अध्ययन गर्नु पर्ने के हो ? भनी सोधिएमा हामी-ले आपनो जवाफ खोजेर समय खेर फाल्नु हुँदैन । यदि कसैले आपनै किसिमको जवाफ दिन्छन् भने पनि राम्रै हो त्यसलाई रोक्ने कुरा पनि छैन । यदि हामीले भगवान् बुद्धको शिक्षा अनुकूल जवाफ दिनु छ भने “तथागतको शून्यतासित सम्बन्ध भएका उपदेशहरू सुत्तन्त भनिन्छ । सर्व साधारण व्यक्तिले ती सबै सुत्तन्तहरूको अध्ययन गर्नुपर्छ” भनी जवाफ दिनुपर्छ ।

- बुद्ध सेवक

यी सुत्तन्तहरू बडो सुव्यवस्थित ढङ्गले प्रतिपादन गरिएको उपदेशहरूको मुटु र सार नै हो र यो सुव्यवस्थित प्रणाली पनि भएको ले यसलाई ‘सुत्तन्त’ भनिएको हो । ‘सुत्त’को अर्थ ‘उपदेश’ र ‘अन्त’को अर्थ समाप्ति । त्यसैले ‘सुत्तन्त सुव्यवस्थित रूपले संक्षिप्त रूपमा प्रतिपादित उपदेश

हो र उपदेशको गुह्य सार हो । यो “वेदान्त” शब्द जस्तै छ । ‘वेद’को अर्थ ज्ञान हो । ‘वेदान्त’ भन्नाले व्यवस्थित ढङ्गले प्रतिपादित शुद्ध विषय-वस्तुको ज्ञान भन्ने बुझिन्छ । ‘सुत्तन्त’ भन्ने यस शब्दलाई सम्झनुहोस् । सबै सुत्तन्त तथागतका उक्ति हुन् । यी नै बुद्धका उपदेश हुन् ती सबै शून्यता (रित्तोपना) सित सम्बन्धित छन् । चिरस्थायी आनन्द र लाभ प्राप्त गर्न धम्मको अभ्यास कर्त्तरी गर्ने भनी यसै सिलसिलामा सर्वसाधारणले प्रश्न गर्ने गर्छन् । यस विषयमा बुद्धले यस्तो भन्नुभएको छ ।

‘सुत्तन्तहरू तथागतका उक्ति हुन्- यिनमा बडो गहिरो रहस्य छ । यिनमा अगाधता र विशालता छ यी नै संसारभन्दा परका साधन हुन् र यो शून्यतासित सम्बन्ध छ ।’

तपाईंलाई ‘शून्यता’ भन्ने शब्द अनौठो लाग्ला । न आत्तिनुहोस् अझै किनकि बुद्ध धर्ममा यो सबभन्दा महत्त्वपूर्ण शब्द हो । राम्रोसित ध्यान दिनुहोस् । शून्यताको अर्थ ‘रित्तोपना’ भनी भन्न सकिन्छ तर ‘रित्तो’शब्दका धेरै अर्थ छन् । बुद्धको शून्यता भन्नाले भौतिक पदार्थको

अस्तित्व नरहतु मने तात्पर्य होइन । यहाँ अनेक प्रकारका वस्तुहरू छन् ती सबै प्रकारका वस्तुवाट रहित हनु नै रित्तोपना हो । यहाँ अनेक अनेक धरिका वस्तुहरू छ ती वस्तुहरूले नै संसार भरिएको छ । तर सबै रिता छन् तिनमा रित्तोपनाको गुण छ तिनमा 'आत्म' र 'आत्म सम्बन्धी' 'कुनै भाव छैन' भनी भगवान् बुद्धले सिकाउनुभएको छ यहाँ पनि फेरि अनासक्ति निर्लोभको भावनालाई ने लक्ष्य गरिएको छ । बुद्धले शून्यताको सिलसिलमा भन्नुभएको कुरालाई नै विशेष गरेर सर्वसाधारण मानिसहरूले अध्ययन गर्नुपर्दछ । बुद्धका उपदेश अनुसार यसलाई पालन गर्ने कसैले रुचाउन्न त्यसैले यो साहै उच्चकोटीको विषय हो र यो सर्वसाधारणको लागि होइन भन्ने गलत धारणा लिइन्छ । वास्तवमा सर्वसाधारणले पनि यस गरे अध्ययन गर्ने पछं यसको

अभ्यास गर्ने पछं र 'शून्यता' को खोजी गर्ने पछं भन्ने मनमा दृढ़ धारणा लिनुहोस् । यो भिक्षुहरूको लागि मात्र होइन ।

मलाई लाग्छ तपाईं सर्वसाधारण व्यक्तिहरूलाई तब 'शून्यता' शून्यताको विषय सित डर लाग्ने छैन । आपनै ज्ञानको विकास गर्ने र यसवारे बुझने उपाय गर्नुहोस् । 'शून्यता' शब्दको व्याख्या जटिल छ, यसको व्याख्या गर्ने काफी समय लाग्छ । त्यसैले हामीले यहाँ त्यसको वास्तविक सारलाई मात्र लिएका छौं अर्थात् 'आत्म' तथा 'आत्म' सम्बन्धी भावबाट रित्तोहुनुलाई शून्यताको अर्थ लिएका छौं । 'आत्म' भन्ने कुनै वस्तु छैदै छैन भन्ने मनलाई बोध हुन्छ भने मन रित्तो हुन्छ 'आत्म सम्बन्धी' कुनै वस्तु छैन भन्ने मनलाई बोध हुन्छ भने मन रित्तो हुन्छ संसार रित्तो छ भन्नुको अर्थ यही हो ।

“फूलको बिलाप”

जनक राई

कक्षा - ७ “ख”

आनन्दकुटी विद्यापीठ

ऐ साथी भाइ हो, मुत
दुई थोपा आँसु चुहाउँदै
फूल के भन्छ ।

आपनै नागबेली परेका गोरेटाहरूमा
हजारौं पिल्सएका व्यथा छन् ।

अनि

आपनै इतिहासका च्यातिएका पश्चाहरूमा
यस्ता थुप्रै कथाहरू छन् ।

छिया छिया परेका यी मेरा शरीर
करी बष्टको पिटाइले
टुटेफुटेका यी मेरा हाँगाहरू हुरी बतासको
बेगले,   अनि

डडिसकेका मेरा सम्पूर्ण जीवनकथा सूर्यको
प्रचण्ड तापले ।

म रुन्छु, कराउँछु बेदना भरिका स्वरले

तर बुझिदिने, सुनी दिने
छैन कोही पनि ।
फुलेको छु ढकमकक म फूलबारीमा
मुन्दर भविष्यको सपनामा

तर

मेरा सषनालाई विपमा बन्न अगाडि नै
पुन्याउँछ मलाई पत्थर मूर्तिको
अगाडि यी दुष्ट मानिसले ।
बसन्तका मेरा मुन्दर फूलबारीलाई
उजाड मरुभूमिमा परिवर्तन गराउँछ
यी सभ्य समाजले

अनि

मेरा जीवनलाई टुक्रा टुक्रा बनाउँछ
ती विकसित मानवले ।

सम्पादकलाई चिठी

श्री सम्पादकज्यू,

आनन्दभूमि वर्ष ११ अंक ६ मा
संपादकलाई चिठी स्वभमा तीर्थ योञ्जनले
आनन्दभूमिके वर्ष १० अंक ७ मा प्रकाशित
मेरो लेख 'बुद्ध धर्ममा प्रभाव पार्ने तत्त्वहरू'
माथि केही अमिलदा विचारहरू पोखुभएको
रहेछ, जसको सम्बन्धमा केही लेख्नु यहाँ
मेरो उद्देश्य हो ।

मेरो लेखमा मैले वज्रयानी लामाहरूले
गराउने कुसंस्कारले गर्दा सर्वसाधारणमा बुद्ध
धर्मको परिचय हुन पाएन र बुद्धलाई कुनै पनि
लामावादीहरूले चिन्न सकेनन् (ठोकुवा गरेर
भन्दछु) र लामा धर्मलाई नै बुद्धधर्म हो भनी
गलत धारणा उनीहरूले लिएका छन् जुन चाहिँ
एकदमै अनुचित हो भनी मैले भन्न खोजेको हुं,
तर सार कुरालाई नबुझी बक्कास मात्र गर्नुभएको
छ तीर्थ योञ्जनले ।

कुनै व्यक्तिले बौद्ध-विहार र हिन्दू-मंदिर
दुबै स्थानमा गई पूजादि गर्दा पाप भयो भन्ने
आशय मेरो कदापि हैन तर हाम्रो देशमा बुद्ध
धर्मको सही प्रचार प्रसार हुन नसकेर सानिसहरू
अन्धकारमा भट्किरहेका छन् अनि यहाँ खास
बौद्ध भन्न मिल्ने खालका मानिसहरू पाइँदैनन्
भन्ने मात्र मेरो मूल आशय हो । तीर्थ योञ्जन

मैले जाने अनुसार डुप्लिकेट (हिन्दू-धर्मको) धर्म
मान्ने हरू मध्येका एकजना हुनुहुन्छ । त्यसैले त
वहाँ मंदिरमा हिन्दू-देवी देवताहरूको पूजा गर्दा
अबौद्ध भइँदैन भनेर आफ्नो दोष लुकाउन खोज्नु
हुन्छ । अनीश्वर र अनात्मावादी बुद्ध धर्ममा बर्णा-
श्रम हिन्दू-धर्मका कुनै पनि देवी-देवताहरूलाई
मानिन्दैन । जुन व्यक्तिले हिन्दू देवी-देवताको पूजा
गर्दछ निश्चित रूपमा त्यो व्यक्ति अबौद्ध नै हुन्छ ।

बुद्धधर्म के हो ? यसलाई विज्ञानको युगले
कसरी बिश्लेषण गर्छ ? यस्ता कुराहरूको जान-
कारी तीर्थ योञ्जन जान चाहनुहुन्छ या अरूलाई
सिकाउन चाहनुहुन्छ भने त्यसको निम्ति केही
पूर्वाधारहरू बनाउनुपर्ने हुन्छ किनभने हाम्रो
समाज रुढीग्रष्ट छ अनि कुसंस्कार युक्त छ ।
त्यसकारण सर्वप्रथम समाजलाई नै स्वच्छ र
विकार रहित बनाउनु अत्यावश्यक हुन्छ । जब
कुनै बन्धन युक्त मानिसले आफूलाई बाँधिएको
बन्धनको गांठो कहाँकहाँ छ र त्यसलाई कसरी
खोल्नुपर्ने हो भन्ने कुरा थाहा पाउँदैन भने त्यसले
आफू बाँधिएको बन्धन खोली मुक्त हुन असम्भव
नै हुन्छ । त्यसै गरी रुढीवाद र कुसंस्कारलाई
(बन्धनको गांठी तथा विकार) हाम्रो समाज-
बाट निर्मल नपारी बुद्ध धर्मको प्रचार प्रसारले
स्थिति गति लिन सबैदैन जति अपेक्षा राखिन्छ ।

लोभ, मोह, त्याग न सकने र स्वर्गको कुरा
 गर्ने कुन भिक्षु तीर्थ योन्जनले देख्नुभयो त्यस्तो
 भिक्षुको नाम समेत उल्लेख गरिदिनुभएको भए
 साक्षात्कार गरी प्रमाणित गर्न सजिलो हुने थिए
 किनकि बुद्ध धर्ममा हरेक कुराको प्रमाण चाहि-
 न्छ, तर वाहियात गफ हैन ।

विहार, मंदिर र मस्जिद आदिलाई पर्यटन
 केन्द्रको रूपमा देख्ने व्यक्तिले धर्मको विषयमा
 बुझेको छ के भनेर अनायास सञ्चेह गर्न मन लाग्छ ।
 आफूलाई पढेलेखेको भनी (वहाँको आपनै गफ
 अनुसार) गर्व गर्ने व्यक्तिले विहार, मंदिर र म-
 स्जिदको विषयमा नजान्नु वहाँतै कलिलोपना हो
 मगजको ।

हो बुद्धले संस्कारको विरोध गर्नुभएको छ
 आफ्नो धर्ममा तर लामा र गुभाजूलाई बोद्ध हौं
 भनेर छन अमानबीय शोषणपूर्ण संस्कारहरू किन
 गराउँदैछन् ? यसको जवाफ दिनुषर्दा तीर्थ
 योन्जन शायद पछाडि सनं चाहनुहुन्छ, किनकि
 आफूले कुन धर्म (हिन्दू, बोद्ध अथवा दुवै
 मिश्रित अथवा हिन्दूको डुप्लिकेट) मानेको छु
 भन्ने नै वहाँलाई ज्ञान छैन भने अरुलाई धर्मको
 विषयमा प्रश्न गर्नु हास्यास्पद कुरा हो ।

अनुन पाखिन

धरान-७

सुमसरी

“तिमी बुद्ध”

राजु कस्ती
 भ. पु. तौलाष्टी

तिमी बुद्ध, तिमी मेरो आँखा
 जहाँ पनि देख्नु बुद्ध तिमी नै तिमी
 त्यसैले तिमी आऊ बुद्ध
 यहाँ बुद्धलाई मंग्याई इज्जत लुट्दैछन्

म भित्रका वर्गीय अवशेषलाई
 थिए भगवान् बुद्ध संसारमा
 कहिले पनि बिसंनेछैनों तिमीलाई
 जहाँ बुद्ध जस्ता महामानव जन्मेको ठाउलाई ।

बुद्ध तिमीले मलाई सम्झाऊ
 म जस्ता गरीबहुरूलाई
 म भन्नु यहाँ तिमी बुद्धलाई
 बेफुसंदको सूचना पो दिने गछन् भनेर ।

बुद्ध धर्म व शान्ति

लोकप् मनूतसें ॐ नमो रत्न त्रयाय (बुद्ध
धर्म व सङ्ख)या रूपय् बन्दना याइ । वहे स्वता
या शरणय् वन धाःसा दुःखयात तापाकाः क्षीत
मदयक् मगाःगु लज्जा व भययात नुगलय् दुने
मतंक किया बी । मुख्य खँ ला थो बिश्व तनाव
व समस्यां इगःमिगः कने धुंकल । थौया वैज्ञा-
निकया चमत्कारया युग्य मनुष्य जाति हातहति-
यारया होडवाजी व खिँचातान यानाः मनुष्य
जीवन हे असन्तुलित व भयभीत जुइधुंकल । थौं
मानव मात्रया सुरक्षाया लागी शान्तिया गुलि
आवश्यकता दु धैगु स्वतः प्रमाणित ज्वी धुंकुगु दु
छायधाःसा थुकी दुने ततःधंगु भय व त्रासं मुक्त
ज्वीगु लैपु दु । तर थन शान्तिया अग्रदूत व
शान्ति शान्ति धाधां शान्तिया प्रवचन वियावं
चन तर थव कुकं भाषण जक जुया बिल ।
शान्ति सुरक्षा धैगु आः छुं ऊङ्गःया नां थें ज्वी
धुंकल । विश्व अशान्ति वाथा वाथा कनाच्वन ।
शान्तिया लागी विश्वया अनेक मनूतसें थौं
कहय् न्हगु भिक्षुया रूप कया हल । थुमित
हिप्पिधाइ । थुपिनं छगु भिक्षुया हे रूप खः ।
थःगु मनया शान्तिया लागी हिप्पिया रूप कया
जूपि । माःगु थुलि हे जक कि हिप्पिथःगु व्यक्ति-
मत स्वार्थया लागी जुल गनकि भिक्षुपि सकल

प्राणिपिनि लागी शान्तिया लंजुवाः जुल । भिक्षु
पिनिगु थगुःहे रूप, सङ्ख अले नियम दु अथे हे
हिप्पितय् नं थःगु रूप समाज, सङ्ख दु । त्वथागु
हृथाथे हे जूसां बुद्धकालीन सफूत पुढ़का स्वत-
धाःसा रुद्धिवादि जातिपाति व शोषणं जाया
चवंगु थव संसारया बन्धनय् लानाच्वंपिन्त मुक्त
यायगु उद्देश्य ज्वनाः राजकुमार सिद्धार्थ-गौतम
भिक्षुया रूप कयाः थयाःगु समाजया बिरोधी
जुयाः बुद्धधर्मं वा बौद्धसङ्ख्या सङ्खठनया
उत्पत्ति यात अले थुकी दुने दोलंदो भिक्षु मुक्ता-
विज्यात । सिद्धार्थं गौतम बुद्ध ज्वी धुकाः

चन्द्ररत्न चञ्चाचायं, धिमय्ल्वहं

दकलय् ह्लापां बाराणसी देशया महाजनयश कुमार,
यश कुमारया परिवार, गृहस्थ-मित्रपि प्यम्ह
विमल, सुवाहु, पूर्णजित व गवोपतियात प्रवर्जया
याना विज्यात । अनं लिपा उरुवेल, गया, व
नदी काश्वपी दोछिम्हयात भिक्षुयाना विज्यात ।
अथे हे मगध देशया राजा बिम्बिसार नापं भग-
वान्या दर्शनयायत वःपि दोलंदो भक्तजन मध्ये
१,००,००० छगु लाख उपासक याना विज्यात ।
धुकथं यक्को हे ब्राह्मणपिन्त नं भिक्षुयाना विज्यात ।

बुद्ध धया विज्याःगु दु त्रिरत्नया शरण
 वंपिस बुद्धया धर्मदेशना पालन याइपिसं बुद्धयात्
 खनी अले थुमिसं लोकय दुःख व भय खनाः ह्य-
 यज्य मदयका चवंपित थुनां थुनां च्वीक शान्ति
 माला चवंपित ख्यु थाय् जःलुया वैये लँजुवा:
 जुया वी। सत्य आर्य अष्टांगिक मार्गया स्वरूप-
 यात थ्वीका वियाः श्व सांसारिक वन्धनं मुक्त
 ज्वीगु लँ क्यना वी। बुद्धघोषं धया विज्याःगु दु
 कि थो छगू धार्मिक चेतनाया उदय खःगुलि
 यानाः मनूतसें पाप कमं याय्गु ल लिचिली। स-
 त्कर्म, त्याग व प्रज्ञा स्वताहे धर्मया मेगु रूप ख।
 छायधा सा जन्म जुलकि बुरा ज्वी मालीगु, रोगी-
 जुयाः कष्ट नय् मालीगु अले हानं अन्तय् सी मा-
 लीगु। हानं थःत यगु बस्तुत थःत मदैगु मय पि
 नापं होनाच्वनै मालीगु। श्व सकतां दुःखया
 चिखः। श्व दुःखं मुक्त ज्वीगुया लागी भगवान्
 बुद्धं अष्टमार्ग कीगु न्ह्याने तय् हःगु दु।

— अष्टमार्ग —

प्रश्ना :- (१) सम्यक् दृष्टि :- चतुरायं सत्य

(१) दुःख (२) दुःख ज्वीगुहेतु (३)
 दुःख मदैगु अवस्था (४) दुःख
 मदयकेगु उपाय। थुमित यथार्थ
 खनेगु

(२) सम्यक् संकल्प :- मायाजालं
 [अविद्या रूपी अन्धकार] प्याहाँ
 बनेगु, सुयातं मस्यंकेगु, सुयां दोष
 मतय्गु।

शील :- (३) सम्यक् वचन : मखुगु खौ मह्ला-
 य्गु, चुक्ली-खौ मह्लाय्गु।

(४) सम्यक् कर्म : प्राणी हिंसा मया-
 य्गु। पर बस्तु मवीकं मकाय्गु।

परस्त्री गमन मयाय्गु।

(५) सम्यक् आजीविका :- थःगु ज्यू
 छगू पोषण याय्त पर चित्तय् पीडा
 मज्जीक जीविका याय्गु।

समाधि :-

(६) सम्यक् व्यायाम :- ज्वी धुक्गु
 पाप बिनाश याय्त पुण्य दयकेत
 वीयं याय्गु, दुगु पुण्ययात रक्षा
 याय्त वीयं याय्गु।

(७) सम्यक् स्मृति :- जुया वक्व अनु-
 भवया स्मृति तया तय्गु।

(८) सम्यक् समाधि :- (१) बितकं
 विचार प्रीति, सुख एकाग्रता।

(२) अवितकं सविचार प्रीति,
 सुख एकाग्रता।

(३) अवितकं अविचार, प्रीति

(४) अवितकं अविचार प्रीति
 रहित, सुख उपेक्षा मात्र।

बुद्धया धापूकथं थो अष्टमार्ग शान्ति प्राप्त
 याय्गु छपु लेंपु खः। असन्तोष व तृष्णा हे अशा-
 न्तिया हा खः। उकि बुद्धं सकल प्राणिपिन्त उद्धार
 ज्वीगु थो मध्यममार्ग (अष्टमार्ग) या विकास
 याना विज्यात। असमानतां जा.गु समाजया
 विरोधी जुया: समानता हय्गु निर्ति बुद्धं स्वयम्
 उदाहरण जुया विज्यात। धात्येला समाज्य
 असमानताया भावना दत्तले विकास असम्भव,
 शान्ति असम्भव। थो मदयकेया लागी अर्थात्
 शान्ति व विकासया लागी आर्थिक व राजनीतिक
 सन्तुलन मा:। थुकिया लागी त्याग मा। धात्येला
 बुद्धधर्मं व शान्ति अलग अलग जसां छगू मेगुया
 पूरक जक खः।

मैत्री

बुद्ध भगवान् या उरोगहं मैत्री भावा याइस्ते
मनुष्यं थम्हं थःति न्हापालाक्ष मैत्री बित्त चौमाः।
थम्हं थःत यायगु मैत्री याकनं पूर्णं जू। थःत
थम्हं मैत्री याइस्ते मनुष्यं जि निर्दुखो, निरोगी व
सुखी उचीमा धकाः धयां मगाः। थःके चवंगु दीप
मनुष्यका छवयगु है धात्येगु मैत्री उची।

-भक्तराज शाक्य

थायगु

थौंहय मनूतयगु स्वभाव हं थःगु दं मनुष्यनीगु व
करपिनिगु दं जह खना चवनीगु खः। फलनाम्हसिनं
थयेपात धकाः करपिनिगु दोषजन्म धया
चक्षनी बह थःके न खु दं दुना धकाः भचा बिचा:
याना दर्ढनदु। करपिनिगु दं खकाः उकियात छायपिणा
क्षयनावीम्हसिनं थःगु दोष रघुया छवः। धात्यें है
मैत्रीचित्त दुम्हसिनंला पुण्यगु दं (दोष) खंसा वयात
गन खन अनहे कुलाः निन्दा याइमखु। बह धयात
थये अये धकाः प्रेम पूर्वन धीका वी। मनुनान
करपिनिगु दं खन धायव नायवि चक्केगु रुपं प्रचार
याना चक्षन धासा वं जीवनय यानाच्छगु दं (भूल)
धासां खु पाइमखु। धात्यें है खःगु खंसा: परनिन्दा
यासो थत जाम छु दु धकाः? म्वासां म्वासां परयात
निन्दा यामाः कत या वित्तय धाः उचीगु छू हानं
थत अगु दं रघुगु छगु निखेरस हानि। परनिन्दा
याइपिणं न्हापां थव छगु खं ति धीके माल कि थम्ह
निन्दा याय त्यनाम्ह वा यानाम्ह मनू धात्यें है दं बुद्ध
खःला कि मखु? यदि दं मनुह तुगा थःगु वित्तय लकेता

तथाः नरजन्म छाय सिति वक थथे खं ल्हायगु ?
यदि दं है बुद्ध जूसाँ थम्हं निन्दा यानाम्ह थःत लाम
छु दु ? मर्मिगु मती तयाः कतःगा दं गु मालीम्ह
मनिगु लंखी मध्यनी मखु। उक्कहे सतारय जन्म
जूपति दुःखै सिया छामे मालीगु खः। थौकाहयै
थुमाःपि वं मनू दु कि ककियागु घटुं परनिवा
न्हनाः खुसि उची, मले धयात फुरफुरय याद। मनूतयके
इह तजिलजि (विवेक बिचार) मनु कि थौंन्यनाः
एवं जिगु न्हयःने परनिवा न्यंका उचन, गुंगु इलय जिगु
खं न थं परया न्हयःने अवस्थ न्यंका वी। उक्कहि
परनिन्दकपिलिसे इन्नय मर्मेसे (लंगत मयासे) थम्हं
सुपागु निन्दा याय मजिल। परनिन्दा यायगु चित्तयात
व्यातुक बिनाः थःगु दं न्हयवेद्धु चिकी धंह
मैत्रीवान् मखु।

करपिनिगु दोष जक स्वम्हसिके लोम, क्लोध
व मोह, बुंगाचाय लः हृषा व.ये थुया वं। पापया
मून हे लोम खः मुकि मनुष्या मन चच्चल य इ, तृणा
धृदि याद, जिडःकथं न्हयायथ वंसां न थय वास
उचीगु तिवेत सुख शान्ति धैयु दै है मखु। मनूतयके
लोमरूपि इत्युपात तायावक तयमाल। इकलयलिपा
धायगु थहे खः कि उगु स्वता केगयात पिया:
नासयाय अकुले मुद शाति पूर्वक म्वान
उवो फेरखु। वनेश शान्तिया लेनु मैत्री भावन
खः। थुगु भावां है सत्त्व प्राणीया नि उची।

गजयाःह्य द्यः ?

तापालाया दिं जूगुलि तसकं ताऽन्वः । लैंया सिथय् छमा सिमा दु । लैं्य् वैष्णि लैंजुवाःतय् व सिमा कवय् छकः ऋसु लना: (आरामक्याः) मव-नीपि हो हे ज्वी । अथे हे छन्तु व सिमा कवय् छह्य बुरा क्षासु लना च्वन । छयं बुं होय् धुक्ल, दारि नं लहिना तःगु दु । कपा: तगो । छेनय् वद्धि सँ मदु । ख्वालय् शान्तिया भाव दु । चन्चलता भ्या हे मदु । गम्भीर । नापं छह्य मचा मुर्या प्वलाः नया च्वन । अवलय् छह्य युवक ताऽन्वःगु तंकेत व मचाया लिवक्सं फेतुवल । पलख जाय्काः सिमाया ह्लं इमूचात निह्य सोह्य पिहाँवल । व युवकं मचायात धाल “सय् वाउ इयूचात वल खला छकः दना ब्यु” । व मचां इमूतयत् स्यायतः ह्लाः न्ह्याक्ल । व युवकं काचावक मचाया ह्लाः ज्वनाः धाल- छ इमूतयत् स्याय् त्यनागुला ‘खः’ धकाः मचां धाल । “छंत छुया गु दु श्व इमूचा- तसें अथे स्याय् ज्यूला, वया वने मा थाय् वनीका सय् दना ब्यु” । वमचा दनाः मेथाय् फेतुल “अथे कर्पिन्त स्यायगु याय् मज्यू वाउ” धकाः व युवक हातं न्वात ।

“छाय्ले” ? व मचां हानं न्यन ।

“छाय् धाःसा सुयात नं सिनावमेगु यै मखु । अले स्यायगु धैगु भिगु ज्या नं मखु, त्यःगु ज्या नं मखु छन्त सुनानं दावल स्यावल धाःसा छं यःला युवकं न्यन । मचां “मयः” धकाः लिसः विल उक्ति थःत गथे मयः अथे हे कर्पिन्त नं यैगु मखु । सक-सित नं थःथें भाःपी माः । अथे मयेक मयेक सा-रित नयाः सिना वंकाः तिनि दैगुला (मांस) नं

संघपाल

फुसा मनयगु बांलाः । आवंलि स्याय् मते ह्लि । युधकं धाल ।

इमि खँ ह्लाना च्वंगु बुरां न्यना च्वंगु जुया च्वन । अले व बुरां युवकपाखे स्वयाः न्यन- छि-ला भपिया दियाला ? “ह्लापा ह्लापा मचा बलय् मस्यू बलय् नया । ला नयगु मानवीय गुण मखु धकाः सिसेनिसें मनया” युवकं लिसः विल ।

“अय्ला: भपिया दियाला ले” बुरां न्यन् । “अय्ला: थ्व, चुरोथ, थथे नशालु पदार्थं छुं नं मनया” अथेसा छि मनू हे मखु” धकाः बुरां धाल । व युवक छकः अजू चाल । अले न्यन “अथेसा जि सुले !

“छिला द्यः खः” ।

१६ स्थूला थं

१. राणाशासन कालय् विक्रम सम्बत् २००१
सालय् भिक्षुपित नेपालं पितिना छबःगु खः।
२. नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया उद्घाटन
वि० सं० २०१९ सालया अक्षय तृतीया
खुन्हु जूगु खः।
३. नेपालय् दक्षिणय् तःधिकहृ फेतुना चंह्य सक्सिगु म्हुत्वी व हे बुद्ध
बुद्धया मूर्ति येँया महाबौद्धय् दु।
४. वि० सं० १६५० सालय् कान्तिपुरया जुजु
शिबसिंह मल्लया महारानी गंगावर्ति स्वय-
भू चैत्यया जीर्णोद्धार याःगु खः।
५. नालन्दाय् पालिभाषाया आचार्य उपाधि
काःपि यो नेपाःया निष्ठु आचार्यपि आनन्द-
कुटीया भिक्षु अमृतानन्द व तानसेनया अ-
योध्याप्रसाद खः।
६. यलय् चंगु प्यंगः थूर (स्तूप) अशोक
महाराजया म्हाय् चारूर्मति नेपाःवया:
दय्कूगु खः।
७. बोद्धतय् मूलुखा फुसय् चैतःपि पञ्चबुद्धपिंगु
नां वैलोचन, अक्षोभ्य, रत्नसंभव, अमिलाभ
व अमोघसिद्धि खः।
८. शुद्धोदन महाराज ५७ दं दुबलय् सिद्धार्थ
कुमारया जन्म जूगु खः।
९. बुद्धत्व प्राप्त जुसेलि भगवान् बुद्ध शुद्धोदन-
या राजदरवारय् विज्यानाः शुद्धोदन महा-
राजयात धर्मोपदेश याना विज्याःवलय्
प्रजापति गौतमी श्रोतापन्न जूगु खः।

१०. भगवान् बुद्ध बुद्धत्व प्राप्तिया लिपा न्ह्यता
दय्काः पोहेला (पौष) पुत्री खुन्हु हापां
राजगृह नगरय् दुहाँ विज्याःगु खः।

सक्सिगु म्हुत्वी व हे बुद्ध
—दिलबज्र वज्राचार्य

नेपाःया पश्चिम भागय्
कपिलवस्तु रम्यगु नगरय्
महामाया देविया कोखं
सिद्धार्थ गौतम जन्मजुल ।

ल्याय्ह्य जुसेलि मनहिल वया
लाय्कू त्वःतल विरक्त जुयाः
घनघोर तपस्यां ल्वीकल वं
बोधिज्ञान व निवणिया खँ ।

स्वीतं स्याय् मते स्वीगु ख्वीमते
मखुगु खँ त्वःति अय्लाः त्वने मते
व्यभिचार मयाय्गु माछि खँ ह्लाय्गु
उपदेश विया जुल लानाकाय् मा गु ।

ह्लापा नं बुद्ध आः नं बुद्ध
सक्सियां म्हुत्वी व हे बुद्ध
शान्तिया ह्लचलुवा शान्तिया रूप
महामान व हे छम्ह बुद्ध ।

IS BUDDHISM OTHER - WORLDLY ?

◆ by P. M. Wijekoon

Buddhism aims at the spiritual and material development of man in order to ensure his happiness and well-being here and now and in the succeeding lives, till Nibbana is finally attained.

Despite this there are some who say that this great and lofty teaching is otherworldly as it does not concern itself with the happiness and progress of man in his present life. This is a grave misconception born of ignorance of the Dhamma or it may be a studied attempt to misinterpret facts in order to disparage this edifying teaching.

It is a fact that Buddhism places great value in the moral and spiritual aspect of life. This, however, in no way means that Buddha had ignored the material progress of man. Buddhism fully recognizes that material development is essential to man for his well-being and happiness and the doctrine clearly offers him a plan to this end. Any serious student of the Dhamma will realize that several of the discourses specifically show the surest way to happiness and

worldly progress. People generally think of the philosophic content of the doctrine and thereby tend to overlook the sections of the teaching as it relates to man as an earthly living being.

Buddha, as is generally believed, was not against the acquisition of wealth. He was of course, emphatic that riches should be gained by honest and fair means. In fact he has clearly stated that a householder derives a great deal of satisfaction in the enjoyment of wealth he has earned through righteous means. Hence in order to gain happiness in life, man must work diligently and make a persistent effort in bettering his economic condition.

The Dhamma distinctly mentions that poverty is the cause of immorality and crimes such as theft, cruelty and violence. The Buddha, therefore encouraged people to engage themselves in peaceful occupations like agriculture, cattle-breeding, trade and handicrafts. He, however, disapproved of people engaging themselves in

certain trades like the rearing of animals for slaughter, the sale of intoxicants, poisons and armaments and trade in human beings, however lucrative they might prove to be.

The teaching, however, is definite in its condemnation of accumulating wealth with desire and attachment or hoarding it to satisfy one's miserly instincts, as this leads the birth off an insatiable craving. Once craving grips the mind, satisfaction becomes unknown, for, the more one gets the greater becomes his longing for more and the dissatisfaction and worry whereby caused result in mental and physical deterioration.

To avoid this pitfall man must learn to give generously to the needy and for deserving causes. Further, material progress must be accompanied by spiritual development as well. Many of the discourses of the Buddha are replete with advice as to how a man should make his earthly life one of genuine happiness. The Mangala Sutra gives 38 blessings in elegant stanzas and if men fashion their lives according to the advice given in this code of human conduct, they happy with their lives ennobled and enriched. Starting with the advice not to associate with fools but to keep company with the wise, this Sutra exhorts man to lead a virtuous and pure life support his parents

cherish wife and children, live in a suitable locality, engage in some peaceful occupation, become skilled in arts and crafts, shun intoxicants, listen to religious discourses and ends with the advantage of developing a mind sorrowless and stainless that remains serene and unshaken by the vicissitudes of life.

The Sigalovada Sutra contains a comprehensive set of rules for the ordinary householder to follow. The remarkable fact is that these rules are valid and blending today as they were over 2500 years ago, when the Blessed One exhorted his listeners to follow them for their weal and welfare.

According to this Sutra man must first give up the evils of killing, stealing, sexual misconduct and lying. There are six ways that bring about the dissipation of wealth and reduce even the most affluent to penury. These are addiction to intoxicants, sauntering in the streets at unseemly hours, frequenting places of entertainment, gambling, idleness and the company of evil friends. One has to be cautious and selective in the choice of friends. There are enemies who appear in the guise of friends. There are sycophants, flatterers, those who pay lip-service and others who praise him in his presence and blame him in his absence. The genuine friend

remains the same in prosperity as well as in adversity and is always helpful.

It is the duty of parents to train their children in some suitable occupation and exhort them to lead pure and virtuous lives, while at the proper time suitable marriages should be arranged for them. Children also should be given their inheritance without undue delay. Children in turn must support their parents and lead good lives without bringing any blemish on the family honour.

Teachers should discipline their pupils and ensure that proper knowledge is imparted to them. Pupils should respect their teachers and do their studies with diligence.

The husband must respect his wife and treat her with kindness and courtesy. He must remain faithful to her and provide her with clothes, jewellery and other adornments. She must be given the responsibility of running the house. The wife in turn must remain faithful and show respect to the husband. She must protect everything in the house and spend with economy and care.

Servants must get up before the master and perform their duties honestly and well. The master should pay the servants for their service at the proper time. He should attend

on the servants in time of sickness. Any delicacies prepared in the home or brought to the house must be shared with the servants. A man must divide his earnings into four parts and spend one part on his daily needs, two parts must be used in improving the business he is engaged in while the remaining part, should be set apart as savings for a rainy day.

The vygghapajja Sutra shows a person how he should preserve and increase his wealth. A man should never be lazy and whatever business he is engaged in, he must do it with skill. He must protect his wealth from theft and also from fire and flood. For the success of his occupation, he must have well-meaning and faithful friends. He must lead a balanced life, so that he should neither be extravagant nor miserly. His expenses should not exceed his income. The wealth earned by him can be dissipated through debauchery, addiction to intoxicants, gambling and evil friends.

Mere accumulation of wealth alone will not bring happiness, unless this is accompanied by spiritual advancement as well.

The Kutadantha Sutra shows how happiness can be brought to the people of a country by ensuring its economic stability. The Buddha has

shown in this Sutra that peace, prosperity and freedom from crime resulted when there is equitable distribution of wealth and gap between the haves and have-nots is thereby narrowed. Crime cannot be suppressed by punishment alone. The best way to reduce crime is by improving the economic condition of the people.

Cultivators should be provided with facilities such as seeds and traders should be given capital. Proper wages should be paid to employees. When opportunities for employment are provided people become contended and the country becomes peaceful and free from crime.

While the Mangala and Sigalovade Sutras show the way of life that brings happiness and prosperity, the Parabhava Sutra gives the causes that lead to one's downfall. Man has been advised to avoid these causes that lead to decline and decay such as drinking, gambling, sloth and association with harlots.

How Buddhism contributes to the material and spiritual development of people is abundantly clear from the peace, contentment and prosperity of the great Mauryan Empire during the time of the great Buddhist Emperor Asoka.

The reign of Asoka was one of the brightest interludes of peace-plenty and prosperity in the troubled history of mankind. When Asoka embraced Buddhism he abandoned all ideas of further conquests. His conquests would thereafter be conquests of peoples' hearts and leading them to lives of virtue and happiness.

He took great pains to insure that his subjects, too, lived according to Buddhist ethics by setting an example himself. Stone pillars engraved people to lead virtuous lives were erected throughout the Empire.

Life in whatever form was regarded as sacred and compassion was shown to all living beings. Hospitals were built for man and beast alike. Wells for man and watering places for animals were provided. Trees were planted to provide shade to weary travellers and roaming animals. Medicinal herbs were planted to supply the needs of hospitals. Temples were built to cater to the spiritual needs of his subjects and large sums of money were spent on Buddhist benefactions. The Empire reached the zenith of progress and peace.

सम्पादकीय

धर्मोदय सभा

नेपालमा त्यस्तो जमाना थियो जुनबेला मौलिक अधिकार भन्नु नै कुन चराको नाउँ थियो । पछि आपनो हक हितको ख्याल गर्ने जनता भएपछि विभिन्न सङ्घ संस्था खोली निरंकुश शासनलाई हांक दिई जनताहरू जुमुराउन थाले । स्वदैशमा शरण नपाएपछि विदेशको भूमिमा बसेर भएपनि आफ्ना लक्ष्य र सिद्धान्त प्रतिपादन गर्ने कोशिश रह्यो । 'धर्मोदय सभा' त्यस्तै एक संस्था हो जसले नेपाल बाहिर बसी बुद्धधर्म र जनहितका कुरामा अतुलनीय योगदान गरेको थियो ।

पछि गएर मच्चिए पछि थच्चिने नेपाली स्वभावको हावा धर्मोदय सभालाई पनि लाग्यो । धर्मोदय सभा कताकता लोप भयो । बौद्धहरूका बोच धार्मिक र सामाजिक नयाँ नयाँ संस्थाहरू खोलिए । नजाने यिनीहरू पनि पछि गएर त्यसै हुने हो कि भन्ने शंका लाग्नु स्वभाविक हो । उठान गरे पछि बैठान गर्ने बानी नेपालीमा नभएको र अधैर्य नै नेपालीको परिचय जस्तो भएको कुरा यस्ता क्रियाकलापबाट महसूस हुन

जाउँछ ।

हाल बुद्धधर्ममा पुनः नवजागरण छाइरहै छ । धेरबाद र महायानको एक अर्कामा सम्बन्ध र त्यसका गुणपक्ष खोल्ती खोल्ती छानबीन गर्ने र जनोपयोगी सिद्धान्त र विचारहरूलाई ससम्मान ग्राह्यता दिई बोद्ध जगत् मात्र होइन नेपालकै धार्मिक विशेषता रहने गरी अन्वेषण, प्रचार प्रसार र मनन गर्न बहुसंख्यक विद्वान् भक्तहरू अग्रसर भइरहेको पाइएको छ । यसै सिलसिलामा काठमाडौंको बुद्धबिहार सिद्धार्थमार्गमा भएको धार्मिक सभामा भिक्षु अमृतानन्द र भिक्षु सुमंगलले धर्मोदय सभालाई पुनर्स्थापिना गरी त्यसैको माध्यमबाट आजको सन्त्रस्त स्थितिमा 'शान्ति' कायम रहने धर्मको प्रचार प्रसार र व्यवहारानुकूल गर्ने प्रस्ताव राख्नुभएको छ । यो प्रस्ताव सारै उचित र उपयोगी छ आजको सम्बन्धमा । अपरिष्कृत नयाँलाई सृजना गर्नुभन्दा परिष्कृत पुरानालाई जोगाई डिगो राख्नु नै राम्रो र बेस मानिन्द्य ।

श्रीष्ट चात्तिपालि

(नेपाली भाषा)

विश्वबौद्ध सम्मेलन.

फागुन २ गते, श्रीलंका-

सन् १९८३ को डिसेम्बर महीनामा इण्डो-
नेसियामा हुने १४ औं विश्वबौद्ध सम्मेलन स्थगित
भएपछि अब सो सम्मेलन आगामी १९८४
अगष्ट २ तारीखदेखि ६ तारीखसम्म श्रीलंकाको
राजधानी कोलोम्बोमा हुने भएको कुरा विश्व
बौद्ध भातृमण्डल (W. F. B.) केन्द्रीय कार्य-
लय बैंककबाट थाहा भएको छ ।

दलाई लामाद्वारा श्रीलंका भ्रमण

फागुन ३ गते, श्री लंका-

भारतको हिमांचल प्रदेशमा बसिरहनु
भएका तिब्बती बौद्धहरूका परम पूज्य दलाई
लामा सन् १९८४ को सेप्टेम्बरमा श्रीलंकाको
भ्रमण गर्नुदुने कुरा श्रीलंकाको देलिन्युजले जना-
एको छ । भ्रमणको समयमा २५ सय वर्ष अविव-
भारतको बुद्धायावाट श्रीलंकामा लगिएको विश्व-
को श्री महाबोधि वृक्ष, अनुराधपुर र भगवान्
बुद्धको दन्तधातु भएको क्याण्डीको पनि दर्शन
गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । त्यस बखत श्री लामाले

कम्मा पनि १० जना लामाहरूलाई श्रीलंकामा
राख्ने सम्बन्धमा श्रीलंका सरकारसँग कुराकानी
गर्ने भएको छ । वहाँको भ्रमण सम्बन्धी कार्य-
क्रम तयार पानं वहाँको सचिवालयबाट एक
प्रतिनिधिमण्डल आगामी अप्रिल महीनामा श्री-
लंका जाने भएको छ ।

तीर्थयात्री आनन्दकुटीमा

फागुन ४ गते, काठमाडौं-

क्याण्डेन विक्रमसिंहको प्रवन्धमा मदुलुवाबे
सोभित महायेरको नेतृत्वमा श्रीलंकाको तीर्थयात्री
को एक दल नेपाल भ्रमणमा आई नेपाल थेर-
वाद बौद्धहरूको केन्द्रीय विहार आनन्दकुटीको
दर्शन गरी नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको कार्यक-
लापको जानकारी प्राप्त गरी प्रफुल्लित भई
प्रत्यावर्तन भएको छ ।

लण्डन बुद्धिष्ठ सोसाइटीमा चुनाव

फागुन ५ गते, लण्डन-

सन् १९२४ मा स्थापित लण्डन बुद्धिष्ठ
सोसाइटीका संस्थापक अध्यक्ष श्री क्रीत्समस्-
हाम्फे को देहावसान पछि उक्त सोसाइटीको अ-
ध्यक्षमा चीटूष्ट फोरेष्ट विहारका अधिपति सुमे-
धो स्थविरलाई सोसाइटीको वार्षिक साधारण

आनन्दभूमि

सभाले चुनेको छ । यस्तै दुइजना उपसभापति एवं काउन्सीलको द्विवर्षीय सदस्यहरूको पनि चुनाव भएको छ । सोसाइटीको मुख्यपत्र 'दी मिडल वे' को सम्पादकमा जोन स्नेलिंग चुनिनु भएको छ ।

उक्त वार्षिक सभामा प्रस्तुत गरिएको रिपोर्टमा हाल उक्त संस्थाका सदस्यहरू १६०० पुगेको र २५०० प्रति मुख्यपत्र वितरण भइरहेको कुरा उल्लेख भएको छ । सोसाइटीका वर्तमान अध्यक्ष भिक्षु सुमेधो स्थिर ३२ वर्षको उमेरमा थाइलैन्डमा प्रव्रजित हुनुभएको थियो ।

सतिपट्टान भावना

फागुन ५ गते, लण्डन—

अक्सफोर्ड बुद्धिष्ठ सेण्टरले वर्षको छःपटक दश दश दिने सतिपट्टान भावनाको कोर्स सिकाउने प्रबन्ध गरेको छ । डा. रेवतधर्म, भिक्षु बी. धर्मवर, फा. कु पालाद र टी० मेत्ताविहारी स्थिरहरूले उक्त कोर्स सिकाउनु हुने भएको छ ।

बर्मिंघममा प्रवर्ज्या

फागुन ५ गते, लण्डन—

सन् १९६३ अप्रील महीनामा बर्मिंघमको यस लभलक (Yas Lovelock) नामक अंग्रे जी बौद्धलाई डा० हम्बलवे सद्वातिस्स महाथेरले बर्मिंघम बुद्धिष्ठ विहारमा श्रामणे प्रवर्ज्या गरी 'ज्ञानालोक' भनी नामकरण गर्नुभएको छ । श्री ज्ञानालोक श्रामणेरले डा. रेवतधर्म महास्थ-

विर कहाँ ध्यानभावना र डा० सद्वातिस्स महास्थिर कहाँ धर्म अध्ययन गर्नुभएको छ ।

समन्वय कायम राखन आवश्य

फाल्गुण ३ गते, काठमाण्डौ

नेपालमा बौद्धधर्मको स्थिति अध्ययन गर्न आउनुभएका स्विस शिक्षाविद् डा. हान्सकुन्ज तथा प्राध्यापक श्रीमती कुन्जले यहाँका मन्दिर तथा चैत्यहरू देखेर निकै प्रभावित हुनुभएको कुरा बताउनुभएको छ । भृकुटी-मण्डप स्थित बुद्धिविहारमा नेपाल बौद्ध तदर्थं समितिद्वारा आज सांझ आयोजित एक भेटघाट कार्यक्रममा वहाँहरूले उक्त उद्गार व्यक्त गर्नुभएको हो । पश्चिम जर्मनीको विश्व विद्यालयमा कार्यरत डा. कुन्जले बौद्धधर्म र क्रिश्चियन धर्म वारे तुलनात्मक विवेचना गर्नुभएको थियो ।

भिक्षु डा. अमृतानन्द महास्थाविरले पञ्चशील प्रदान गर्नुहुँदै बौद्ध धर्मको मूल सिद्धान्त लाई गौतम बुद्धले प्रतिपादन गर्नुभएको हुँदा अलग अलग सम्प्रदायको चर्चा भएको मा पनि धेरै फरक नभएको कुरा बताउनुभयो । युवक बौद्ध मंडलका अध्यक्ष श्री मीनबहादुर शाक्यले नेपाल को महायानी तथा बज्ज्यानी परम्परा माथि प्रकाश पानुभयो ।

छलफलको क्रममा गहिराईबाट अध्ययन मनन् गरिएमा सबै धर्मको मूलमर्म रूपमा परमार्थ दृष्टिले समानता पाइने र व्यवहारमा चल्ने मार्ग तथा प्रशिक्षण तरीका मात्र फरक फरक

देखिन्छ । तुष्णा, रागद्वेष मोह, घृणा निर्मूल गर्ने कुरा प्रायः सबै जसो धर्मले मान्दछ पुस्तक अध्ययनमा मात्र सीमित नराखी जनता समक्ष भिजेर स्थिति बुझ्नु श्रेय छ । गीतम बुद्धले धर्म - देशना गरिसक्नुभएपछि आदि बुद्धहरू हुनुभएको कुरा जानकारीमा आयो । बुद्ध र बुद्धत्व व्यक्ति र पदको रूपमा अलग अलग रहेका छन् । धर्म सम्बन्धमा भ्रमलाई निर्मूल गरेर विभिन्न धर्म र सम्प्रदायहरूका बीचमा मेलमिलाप राखी समझदारीको वातावरण सिजंना गर्न सके विश्वशान्तिको योगदान हुनेछ' भन्ने कुराहरूको चर्चा चल्यो ।

उत्त छलफलमा धी भक्तिदास श्रेष्ठ, प्रो० रामप्रसाद मानन्धर, श्री अयोध्याप्रसाद प्रधान, डा. श्री जोहनलक र श्री सत्यमोहन जोशीले पनि आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसै बीच धर्मोदय-सभा पुनर्गठन गरेर क्रियाशील बनाउनु पर्ने वारे भिक्षु अमृतानन्द तथा भिक्षु सुमगंले चर्चा उठाउनुभएको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय बैठक सम्पन्न लुम्बिनी, फागुन २० -

न्यूयोर्क राष्ट्रसंघमा गठन भएको अन्तर्राष्ट्रिय लुम्बिनी विकास समितिको बैठक सो समितिका अध्यक्ष राष्ट्रसंघका लागि नेपाली राजदूत श्री उद्घवदेव भट्टको सभापतित्वमा लुम्बिनी क्षेत्रमा बढ्यो । परराष्ट्र मन्त्री श्री पद्मवहादुर खत्रीले पानसमा बत्ती बाली उद्धाटन गरिएको सो बैठकमा समितिका अध्यक्ष श्री भट्ट र लुम्बिनी विकास समितिका अध्यक्ष श्री लोकदर्शन वज्राचार्यले आफ आक्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

तैह सदस्य राष्ट्रका राजदूतहरूले भाग लिएको उत्त बैठकमा श्रीलंकाबाट संस्कृति मन्त्री श्री हुरूल्ले, श्री ५ को सरकारका गृहमन्त्री एवं यातायात मन्त्री सहित लुम्बिनी विकास समितिका सबै सदस्यहरूको उपस्थिति थियो ।

सो बैठकमा चन्दा संकलन गर्ने र उत्खनन कार्यमा अरु बढी लगानी गर्ने सम्बन्धमा छलफल भएको थियो । बैठकको समाप्ति पछि कपिलवस्तुको भ्रमण गराइएको थियो । नेपाल लुम्बिनी विकास समितिको हैसियतले बैठकमा भाग लिन जानुभएका महास्थविर भिक्षु अमृतानन्द काठमाडौं फक्किसक्नुभएको छ ।

स्वागत समारोह

काठमाडौं फागुन २२ -

स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा श्री लंकाका संस्कृति मन्त्री श्री हुरूल्लेको सम्मानमा आनन्दकुटी विहार गुठले एक भव्य स्वागत समारोहको आयोजन गन्पो । समारोहका शुरुमा श्री हुरूल्लेले वहाँकी श्रीमती र श्रीलंकाका राजदूत श्री तिलकरत्न सहित भै भगवान्को मूर्ति अधि धूप, दीपा र पुष्पदिवारा बुद्धपूजा गर्नुभएको थियो ।

उत्त समारोहमा भिक्षु अमृतानन्दले आनन्दकुटी विहार र नेपालमा थेरबाद बुद्ध शासनको विषयमा छोटो परिचय दिनुभए पछि आनन्दकुटी विहार गुठीका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले माननीय मन्त्रीज्यूलाई नेपाली कलापूर्ण काठको सुन्दर बुद्धरूप र गुठीका उपाध्यक्ष रत्नबहादुर वज्राचार्यले राजदूत महोदयलाई नेपाली कलापूर्ण तीन मुखे ल्याल भएको काठको तस्वीर तथा श्रीमती हुरूल्लेलाई नेपाली कलाले भरिएको क्युरियोको सुन्दर

बहुता उपहारस्वरूप प्रदान गर्नुभएको थियो । बस्तै मामनीय श्री हुस्लेले बुद्धमूर्तिका समक्ष लंकाको कलापूर्ण दुइवटा पित्तले सुकुन्दा चढाउनु-भएको थियो । उक्त अवसरमा बोल्नुहुँदै श्री हुस्लेले नेपाल देश, आनन्दकुटी विद्यापीठका छात्रछात्रा एवं भिक्षुहरूद्वारा बुद्धधर्मको प्रचार देखेर आफू प्रभावित भएको कुरा सहर्ष बताउनु-भयो र वहाँले श्रीलंका र नेपालवडेच सं-स्कृतिक आदानप्रदान हुनु दुवै देशको लागी ठूलो लाभप्रद हुने कुरा व्यक्त गर्नुभयो । भिक्षुहरूको मंगलपाठद्वारा विसर्जन भएको उक्त ससारोहमा गुठीका उपाध्यक्ष एवं आनन्दकुटी दायक समाका सचिवले माल्यार्पण गर्नुभएको थियो ।

(नेपालभाषा)

सिपुन्हीया समारोह

सिपुन्ही, आनन्दकुटी—

वंगु सिपुन्हीया आनन्दकुटी जूगु मुँज्याय् भिक्षुपिं अनगारिकापि व उपासक उपासिकापि मुनाः त्रिरत्न गुण लुमंकाः तुगः यचुकेगु पुण्यकार्य जुल । स्वम्भू ज्ञानमाला भजन व बुद्धपूजायां लिपा भिक्षु मुशोभनं बुद्धया शिक्षा पापकमं वच्य जुयाः चित्त शुद्ध यायगु खँया व्याख्या याना विज्यात । उक्त अवसरया न्हन्तय् भिक्षु मैत्रीपादे परित्राण पाठ व धर्मदेशना जुयाः लुम्बिनी प्रव्रजित दिन स्मरण यानाः भोजन प्रदान नं जुल ।

तँसा

ये—

वंगु अंकय् भिक्षु अश्वघोषया लेख 'भिक्षु तालीम केन्द्रः जिगु खँ, स तालीम केन्द्रय् अध्यापन यानाः खाहालि विया विज्यापि बुद्धघोष, कुमार काश्यप व सुदर्शन भिक्षुपिंगु ना त्वःपूयगुलि तँसाया रूपय् वस्पोलविनि नां प्रस्तुत जूगु दु ।

शोकसभा

ये—

न्याय तथा कानून मन्त्री तथा २५२७ गूगु बुद्धजयन्ती समारोह समितिया उपाध्यक्ष मान-नीय वखानसिह गुरुङ्ग मद्गु पुण्यस्मृतिस जूगु शोकसभाय् समितिया सचिव कनकमान शाक्यं दिवंगत गुरुङ्गया लुमंका तय् बहगु जीवनीया विषये चर्चा याना विज्यात । थुगु सभाय पूज्य महास्थविर अश्वघोषं दिवंगत जूपिंगु पुण्यस्मृती पुण्यकर्म यानाः पुण्य त्वःता बीगु छगु बीद्ध चरित्र खः धैगु न्ह्यथनाः शोकसभा यायगु धैगु न्ह्याह्य हे जूसाँ छन्तु सीमानि धैगु लुमंका तय्त व यायमाःगु ज्या इलय् हे यायमाःगु खँ ख धकाः न्ह्यथना विज्यात ।

इलहनय् सम्यक्

यल, फागुन शुक्ल तृतीया—

मल्लकालयां न्ह्यः थकू वंशया जुञ्जु भाष्कर देवं ललितपुर महानगरीस सुप्रसिद्धगु हिरण्यर्वण महाविहार स्थापना यानाः थः परम्परागत सन्तानपिसं दान दत्त गुधि तथाः दशपारमिताया प्रतीक स्थविरपित निमन्त्रणा यानाः लिखेचायकाः स्वागत सत्कारपूर्वक क्षीरभोजन याकेगु जुया च्वंकथं थीतक नं बोद्ध विहारया दशस्थविर चक्रेश्वर आजुपित दशभूमि प्रतिस्थित दशपारमिता आजु धकाः विश्वासं वस्पोलपित आदर सत्कार याना वैच्वंकथं इलहेनय् भव्य सम्यक्दान सम्पन्न जुल ।

प्रधान संथादक लिथ्यन

जापानय् जूगु सेमिनारय् ब्वतिकयाःलि लर्द्धि मयाक थाइलैण्डय् च्वनाः वासः याका विज्या.म्ह आनन्दभूमिया प्रधान-सम्पादक भिक्षु कुमार काश्यप येंदेशय लिथ्यका विज्यात ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरका ग्रन्थहरू-

नेपालभाषामा

१. अग्रश्रावक
२. आर्द्धसत्य (द्वितीयावृत्ति)
३. कर्मविभाग
४. गृहीविनय (चतुर्थावृत्ति)
५. जातकमाला भाग-१ (द्वितीयावृत्ति)
६. जातकमाला भाग-२ (तृतीयावृत्ति)
७. विरस्तवन्दना
८. धर्मपद (द्वितीयावृत्ति)
९. धर्म व विनय
१०. धर्मपदट्ठकथा (द्वितीयावृत्ति)
११. प्रजापति गोतमी (द्वितीयावृत्ति)
१२. पाट्यसूत्र
१३. बुद्धकहानी
१४. बुद्धशासनया इतिहास
१५. बुद्धजीवनी (तृतीयावृत्ति)
१६. महास्वप्नजातक (द्वितीयावृत्ति)
१७. विश्वनंतरजातक (द्वितीयावृत्ति)
१८. सर्वज्ञधारु
१९. सूक्तसंग्रह
२०. विषय-सूची

नेपालीमा

१. संक्षिप्त बुद्धजीवनी (द्वितीयावृत्ति)
२. धर्मपद (तृतीयावृत्ति)
३. गृही-विनय (द्वितीयावृत्ति)
४. अग्रश्रावक (अप्राप्य)
५. कसको कुरा सत्य हो ?
६. बुद्धशासनको इतिहास भाग- १
७. पटाचारा स्थविरा
८. अम्बसकर प्रेतरूपा

९. बुद्धकालीन शावक चरित, भाग-३
१०. बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२
११. बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३
१२. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-१
१३. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-२
१४. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-३
१५. बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-१
१६. बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-२
१७. जातक संग्रह भाग-१
१८. जातक संग्रह भाग-२
१९. जातक संग्रह भाग-३
२०. जातक संग्रह भाग-४
२१. बुद्धकालीन राजपत्रिवार भाग-१
२२. बुद्धकालीन परिद्राजकहरू भाग-१
२३. बुद्धकालीन शावक चरित भाग-१
२४. बुद्धकालीन शाविदा चरित भाग-१
२५. बुद्धकालीन ब्राह्मणदिदेव भाग-१
२६. बुद्धकालीन प्रेतकथा
२७. बुद्धकालीन विमानकथा
२८. ज़पान झमणको डायरी
२९. नेपाल थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास
३०. संक्षिप्त कथा सहित धर्मपद
३१. A Short History of Theravada Buddhism in Nepal.
३२. Buddhist Activities in Socialist Countries
(अप्राप्य)